

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-12>

УДК 336.719

Юлія НІКОЛЬЧУК

e-mail: julichkaosadchuk@gmail.com

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

Костянтин ШВАБІЙ

Державний податковий університет

Schwab2004@ukr.net

Віталій КАСЬЯНОВ

e-mail: vyetal.kasyanov@gmail.com

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ЛІКВІДНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Актуальність теми дослідження обґрунтовується тим, що ліквідність комерційного банку є основною засадою забезпечення його фінансової стійкості та надійності. Ліквідність банку є запорукою нормального функціонування національної банківської системи та високого рівня довіри до неї з боку населення та господарюючих суб'єктів. В статті досліджено існуючі в науковій літературі підходи до визначення поняття «ліквідність банку». На сьогодні наукою сформувався три підходи до визначення ліквідності банку, а саме: як здатність банку виконувати свої зобов'язання, як співвідношення між відповідними групами активів та пасивів банківських установ і як процес перетворення активів на засоби для погашення власних зобов'язань. Як на законодавчому рівні, так і в науковій літературі найбільшої популярності набув перший підхід. Окремі дослідники переконують, що при вивченні банківської ліквідності, необхідним є визначення також ліквідності банківської системи, ліквідності балансу банку і ліквідності активів та пасивів банку. Визначено, що світова банківська практика передбачає окремий розгляд ліквідності банку як «запасу» і як «поток». Перший підхід передбачає порівняння запасів активів з потребою в ліквідних засобах. Другий підхід передбачає врахування здатності банку залучати ліквідні ресурси в разі потреби. Досліджено сутність визначення банківської ліквідності шляхом порівняння згрупованих відповідним чином активів із зобов'язаннями. Визначено, що банківська ліквідність перебуває під постійним впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, які необхідно враховувати під час управління нею. Узагальнено сутність головної проблеми банківської ліквідності. Банківському менеджменту потрібно постійно робити вибір між забезпеченням запасу ліквідних засобів і зменшення їхньої доходності, або збільшення доходності банку із зменшенням запасу ліквідних засобів. Темою подальших досліджень буде сучасна методологія управління ліквідністю комерційних банків.

Ключові слова: банк, ліквідність, ліквідність банку, ліквідні засоби, активи, пасиви, зобов'язання, прибуток, грошові кошти.

Yuliya NIKOLCHUK

Khmelnytsky Cooperative Trade and Economic Institute

Kostiantyn SHVABIY

State Tax University

Vitaliy KASYANOV

Khmelnytsky Cooperative Trade and Economic Institute

LIQUIDITY OF A COMMERCIAL BANK: THEORETICAL ASPECT

The relevance of the research topic is justified by the fact that the liquidity of a commercial bank is the main basis for ensuring its financial stability and reliability. The bank's liquidity is a guarantee of the normal functioning of the national banking system and a high level of trust in it on the part of the population and business entities. The article examines the approaches to defining the concept of "bank liquidity" existing in the scientific literature. To date, science has formed three approaches to determining bank liquidity, namely: as a bank's ability to fulfill its obligations, as a ratio between the relevant groups of assets and liabilities of banking institutions, and as a process of converting assets into means for repaying own obligations. Both at the legislative level and in scientific literature, the first approach gained the most popularity. Some researchers believe that when studying bank liquidity, it is also necessary to determine the liquidity of the banking system, the liquidity of the bank's balance sheet, and the liquidity of the bank's assets and liabilities. It was determined that the world banking practice provides for a separate consideration of the bank's liquidity as a "reserve" and as a "flow". The first approach involves comparing asset stocks with the need for liquid assets. The second approach involves taking into account the bank's ability to attract liquid resources in case of need. The essence of determining bank liquidity was studied by comparing appropriately grouped assets with liabilities. It was determined that bank liquidity is under the constant influence of external and internal factors, which must be taken into account during its management. The essence of the main problem of bank liquidity is summarized. Bank management must constantly make a choice between ensuring a stock of liquid assets and reducing their profitability, or increasing the bank's profitability with a decrease in the stock of liquid assets. The topic of further research will be the modern methodology of liquidity management of commercial banks.

Key words: bank, liquidity, bank liquidity, liquid assets, assets, liabilities, liabilities, profit, cash.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

На сьогодні однією з базових засад ефективного функціонування будь-якої національної кредитної системи є забезпечення належного рівня її фінансової стійкості та надійності, базовою умовою якої є

дотримання відповідних параметрів ліквідності як окремою банківською установою, так і банківською системою загалом. Наявність достатнього рівня ліквідності банківської системи є запорукою нормального функціонування економіки країни і високого рівня довіри з боку населення.

Аналіз досліджень та публікацій

Теоретичні та практичні аспекти ліквідності комерційних банків є об'єктом дослідження численних наукових праць. Зокрема, питання ліквідності банку досліджували це актуальне для банківської системи питання вивчали такі вітчизняні науковці: Малахова О. Л. і Рудан В. Я. [1], Довгань Ж. М. [2], Добровольська О. В. і Мошник Є. М. [12], Безвух С. В. [13], Коцюба І. І. [16], Руденко О. О. і Волкова В. В. [17], Карелов М. В. [18], Павленко Л. Д., Крухмаль О. В. та Заріцька А. І. [19] та багато інших. У зв'язку з тим, що останнім часом регулювання банківської ліквідності зазнало суттєвих змін, актуальними залишаються подальші дослідження в цьому напрямку.

Формулювання цілей статті

Метою статті є поглиблення теоретичних знань щодо економічної сутності ліквідності комерційного банку.

Виклад основного матеріалу

Загалом «ліквідність» можна вважати терміном широкого спектру застосування, адже він використовується в різних сферах економіки, пов'язується з різними об'єктами. Він використовується як самостійна економічна категорія в поєднанні з іншими поняттями, що відносяться до конкретних об'єктів (товар, цінний папір) і суб'єктів національної економіки (банк, підприємство, ринок), а також для визначення характерних рис діяльності економічних суб'єктів (баланс банку, баланс підприємства тощо) [1].

Термін «ліквідність» (лат. «liquidus» – «рідкий, текучий») означає легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у грошові кошти [2, с. 434].

Проведений аналіз наведених в літературних джерелах та вітчизняному законодавстві дефініції «ліквідність банку», свідчить про відсутність єдиного і однозначного його трактування. Це пояснюється різноманітністю підходів у дослідженні даних категорій і складністю самого явища банківської ліквідності.

На сьогодні існує чимало трактувань банківської ліквідності (рис. 1).

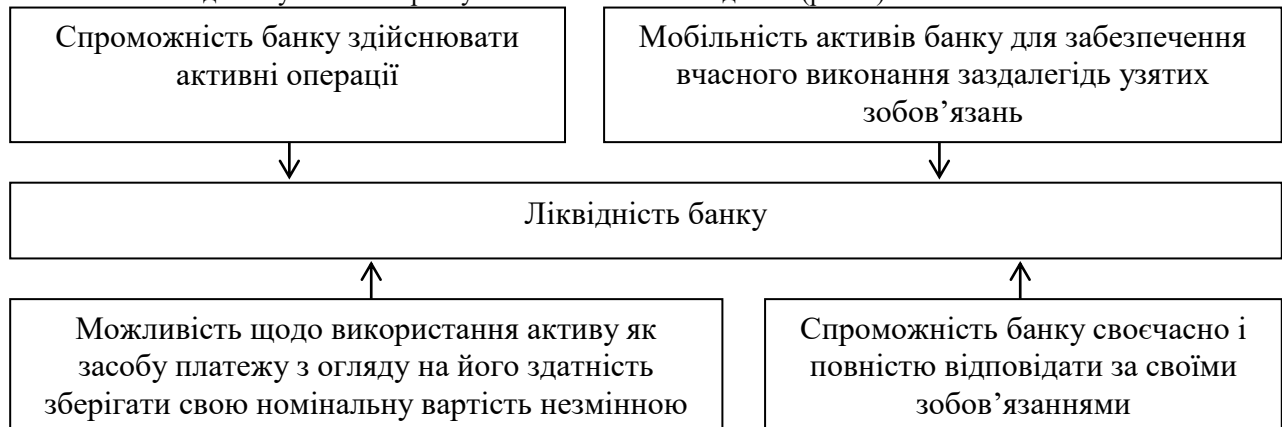

Рис. 1. Поняття банківської ліквідності

Джерело: [3, с. 83]

Так, при дослідженні сутності категорії «ліквідність банку», вітчизняні науковці дотримуються трьох основних підходів (табл. 1).

Таблиця 1

Економічна сутність основних теоретичних підходів щодо визначення поняття ліквідності банку

№ з/п	Основні підходи щодо трактування ліквідності банків	Економічний зміст і суть підходу
1	Підхід «виконання зобов'язань»	Вказує на здатність банку своєчасно й в повному обсязі виконувати свої зобов'язання
2	Підхід «співвідношення активів і пасивів»	Розглядає ліквідність банківської установи як співвідношення активів і пасивів або зобов'язань та засобів, якими можна їх виконати
3	Підхід «перетворення активів»	Тлумачить ліквідність банку як процес, можливість або ступінь легкості перетворення активу на засоби, якими можна буде виконати зобов'язання

Джерело: [1]

Вивчення наукової літератури дає можливість підсумувати, що саме перший підхід є найбільш поширеним. Саме цього підходу дотримуються автори Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої Постановою НБУ від 28.01.2001 р. № 368 [4]. Ідентичні визначення

ліквідності банку в своїх доробках пропонують такі автори, як: Ушакова О. А. [5, с. 159], Снігурська Л. П. [6, с. 415], Капран В. І., Кривченко М. С., Коваленко О. К., Омельченко С. І. [7, с. 185], Косова Т. Д. [8, с. 321], Ганзюк С. М. [9 с. 82], Лачкова В. М., Лачкова Л. І., Шевчук І. Л. [10, с. 67]. Інші науковці, визначення яких наведені в табл. 2, також розглядають банківську ліквідність з позиції «виконання зобов'язань».

Таблиця 2

Наукові підходи до трактування «ліквідності банку»

Джерело	Ліквідність банку – це...
Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 р. № 368 [4]	здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати)
Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. [11]	здатність своєчасно та в повному обсязі задовольняти невідкладні потреби у грошових коштах
Добровольська О. В., Мошник Є. М. [12, с. 86]	здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, тобто здатність задовольняти свою потребу в грошових коштах незалежно від цілей їх витрачання
Безвух С. В. [13, с. 86]	спроможність банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів
Дзюблюк О. В. [14, с. 679]	здатність забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, що визначається збалансованістю між сумами і строками погашення розміщення активів за сумами та строками виконання зобов'язань банку
Калініченко Л. Л., Островерх Н. М. [15, с. 115]	здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між термінами і сумами погашення розміщених активів та термінами і сумами виконання зобов'язань банку
Коцюба І. І. [16, с. 82]	здатність банку своєчасно та з мінімальними витратами виконувати свої грошові зобов'язання, задовольняти потреби клієнтів в нових кредитах та власні потреби в фінансуванні свої поточних потреб та інновацій
Руденок О. О., Волкова В. В. [17, с. 106]	спроможність вчасно та з найменшими витратами виконати вимоги щодо погашення зобов'язань та бути здатним задовольняти запити своїх клієнтів в наданні кредитів
Карелов М. В. [18, с. 654]	можливість банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, що визначається наявністю достатнього власного капіталу банку, оптимальним розміщенням і величиною коштів за статтями активу і пасиву балансу з урахуванням відповідних термінів
Малахова О. Л., Рудан В. Я. [1]	здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів в кредитних коштах, за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів, з урахуванням затрат пов'язаних з кредитним ризиком та затрат пов'язаних з обов'язковим резервуванням

Джерело: [систематизовано автором]

Грунтовне дослідження щодо вивчення сутності поняття банківської ліквідності здійснили Павленко Л. Д. і Ткаченко А. П. На думку авторів, для визначення сутності категорії ліквідність банку необхідно розглядати окремо такі поняття, як: «ліквідність банківської системи», «ліквідність балансу банку», «ліквідність активів і пасивів» (рис. 2).

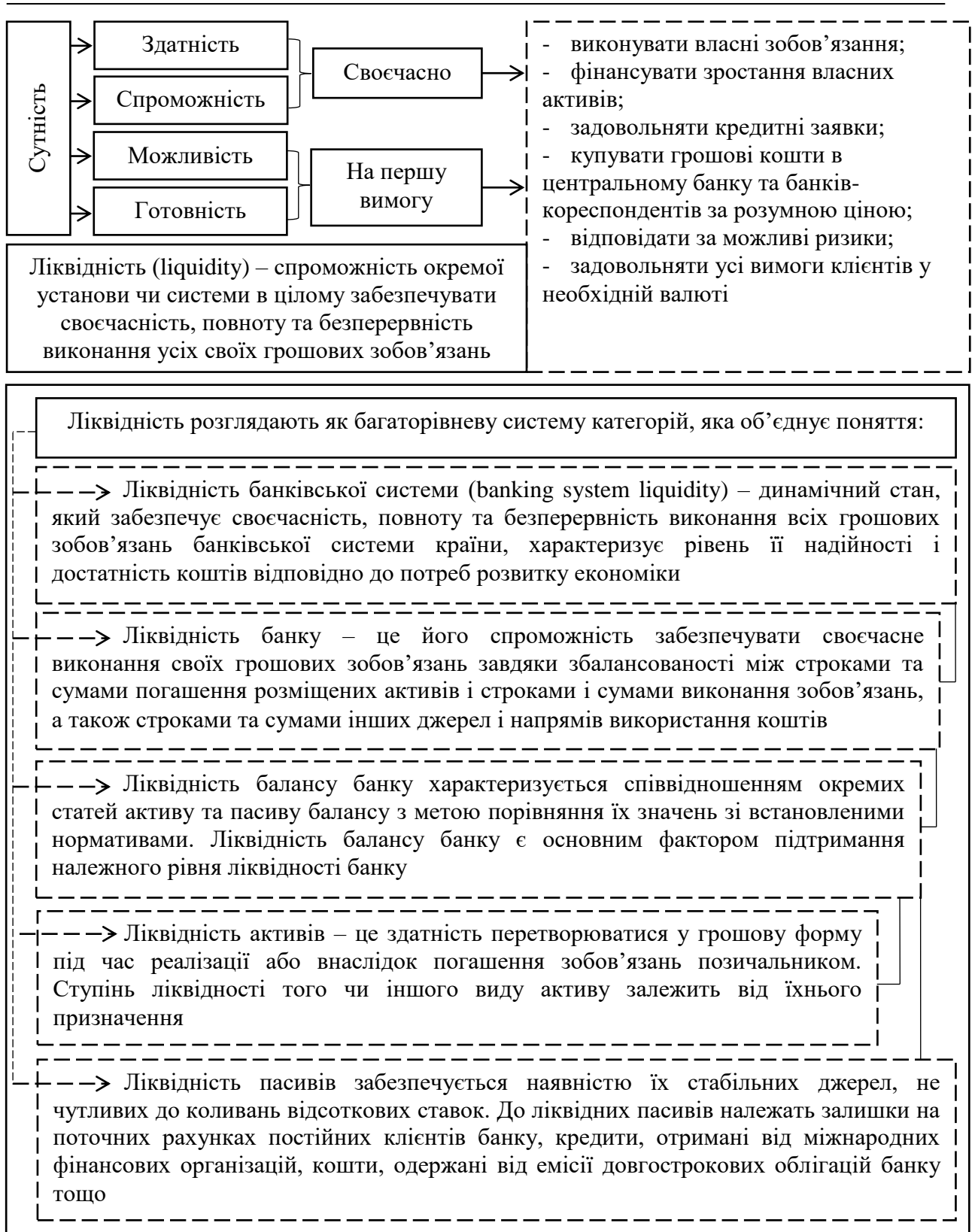

Рис. 2. Сутність категорії «ліквідність банку» та її взаємозв'язок з категоріями: «ліквідність банківської системи», «ліквідність балансу», «ліквідність активів та пасивів»

Джерело: [19]

Світова банківська теорія і практика окремо розглядає поняття ліквідності як «запасу» або як «поток» (рис. 3).

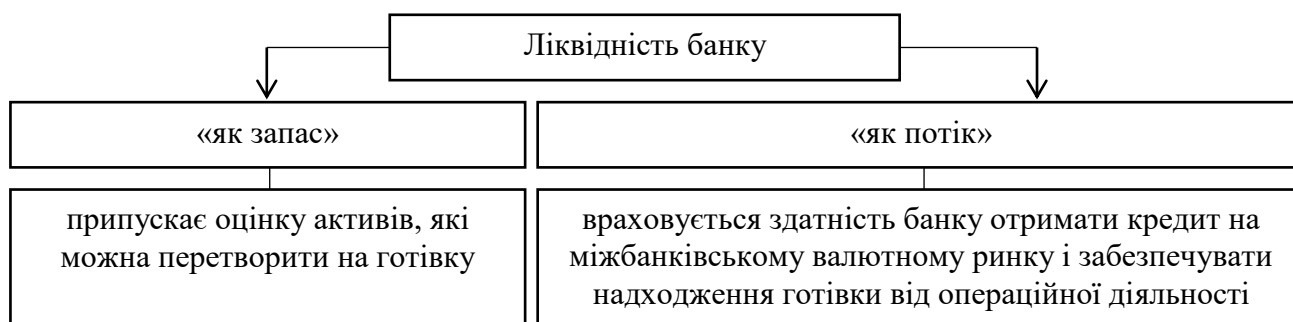

Рис. 1.3. Розуміння поняття ліквідності банку

Джерело: сформовано на основі: [5, с. 159]

У випадку розгляду банківської ліквідності, як «запасу» при визначенні достатності ліквідних активів необхідно порівняти наявні запаси з потребами в ліквідних засобах (рис. 4). Це досить вузький підхід, адже не враховує обсяг ліквідних засобів, які можна отримати на кредитних ринках у вигляді притоку фінансових ресурсів.

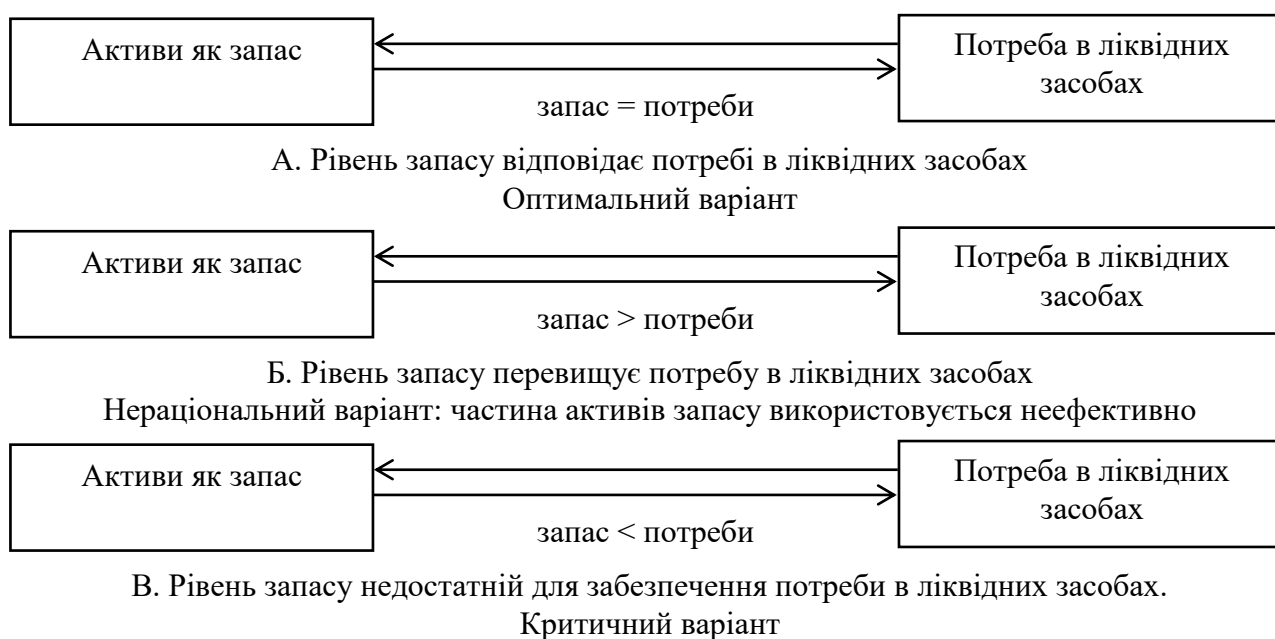

Рис. 4. Модель оцінки ліквідності як запасу

Джерело: [8, с. 322]

Обсяг фінансових ресурсів, які при поповненні потреби в ліквідних засобах виконують функцію «запасу» (рис. 5), завжди знаходиться на мінімальному оптимальному рівні. За рахунок цього забезпечується максимізація суми банківських доходів. Адже при перевищенні необхідного рівня запасу, надлишкові засоби спрямовуються в прибуткові активи. В оберненому випадку завжди має існувати можливість залучення додаткових фінансових ресурсів. Існування мінімального значення суми залучення фінансових ресурсів забезпечує мінімізацію витрат банку на залучення платних пасивів [5, с. 159].

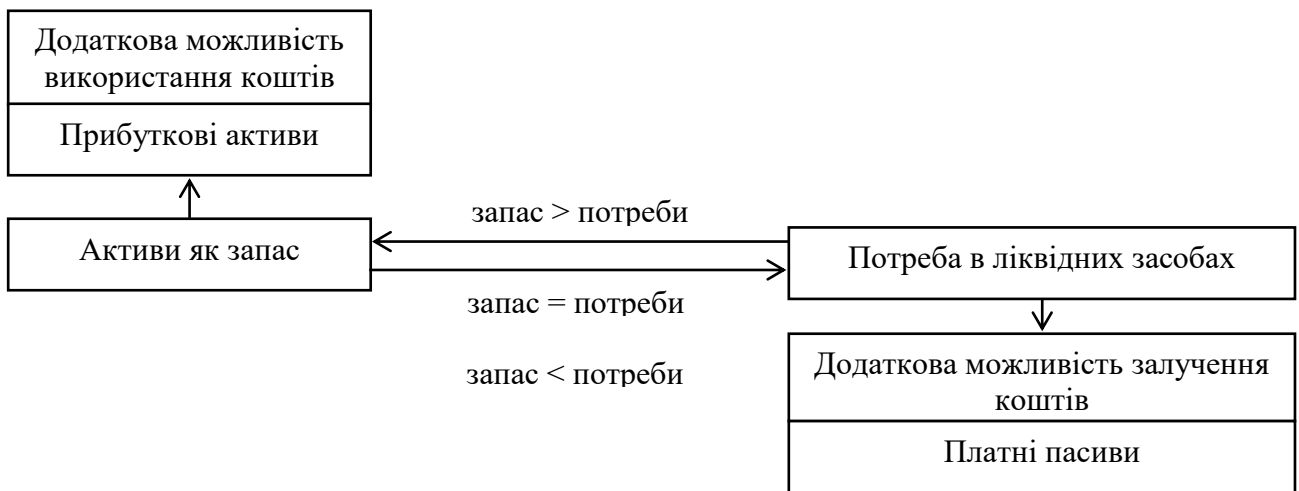

Рис. 5. Модель оцінки ліквідності як потоку

Джерело: [8, с. 322]

Ліквідність банку визначається збалансованістю між строками і сумами погашення активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками і сумами інших джерел та напрямів використання коштів, на зразок видачі кредитів та понесених витрат (рис. 6).

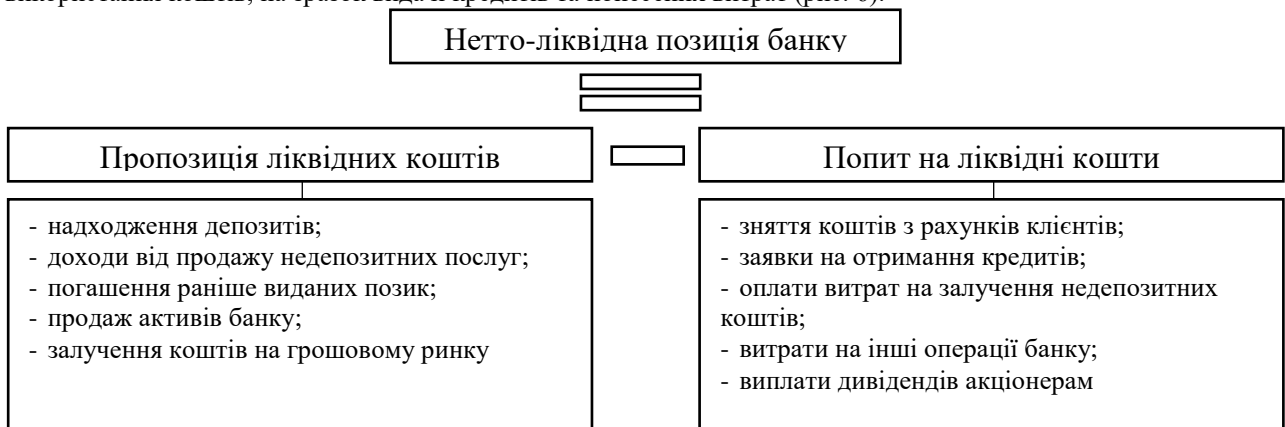

Рис. 6. Визначення ліквідності банку

Джерело: сформовано на основі: [5, с. 160]

Банк вважається ліквідним, якщо він має доступ до засобів, які можуть бути залучені в момент, коли вони є потрібними і за розумною ціною. Це вказує на те, що банківська установа або має необхідну суму ліквідних коштів, або має можливість швидко їх отримувати за рахунок залучення позик або шляхом реалізації його активів [12, с. 86].

Для підтримки своєї стабільності банківські установи повинні мати певний резерв ліквідних засобів для виконання непередбачуваних зобов'язань, зумовлених змінами стану фінансового ринку, фінансового стану партнерів або клієнтів.

З метою більш повного розкриття сутності поняття «банківська ліквідність» доречним є акцентувати увагу на необхідності виконання банками певних нормативних вимог регулюючих органів. Зокрема, підтримання банківської ліквідності в національній валюті перш за все пов'язане з виконанням норм обов'язкового резервування, встановлених Національним банком України (рис. 7).

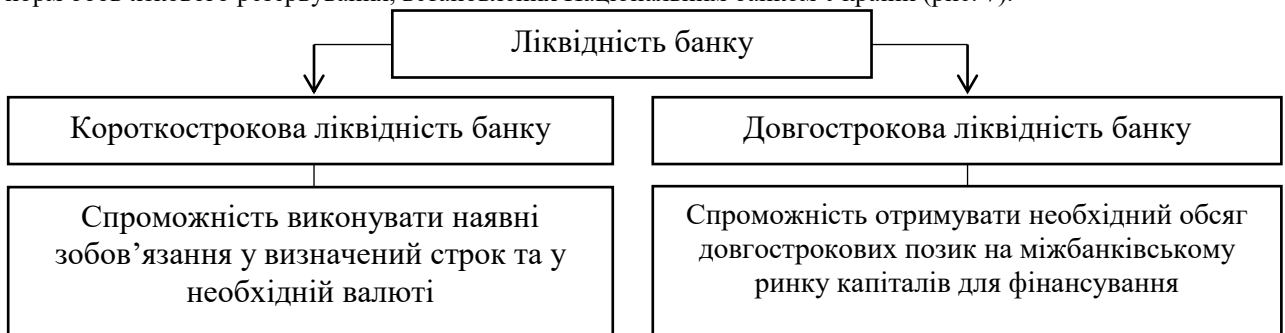

Рис. 7. Визначення ліквідності банку у короткостроковому та довгостроковому аспектах

Джерело: [12, с. 87]

Банківська ліквідність залежить від багатьох чинників, які поділяються на дві групи – внутрішні та зовнішні (рис. 8).

Рис. 8. Чинники впливу на ліквідність банку

Джерело: сформовано на основі: [18, с. 654-655]

В загальному вигляді сутність проблеми банківської ліквідності полягає в тому, що в будь-який момент часу попит на ліквідні засоби рідко дорівнює їхній пропозиції. Попит на ліквідні засоби може виникати за наступних причин: через зняття клієнтами коштів із своїх рахунків, надходження кредитних заявок, настання термінів погашення заборгованості за позиками банку, термінів платежів до бюджету, термінів виплати дивідендів акціонерам тощо. Відповідно, банки постійно мають справу або з дефіцитом ліквідних коштів, або з їхнім надлишком (рис. 9).

Рис. 9. Визначення стану ліквідності банку

Джерело: [2, с. 435]

Таким чином, основним завдання банківського менеджменту є вирішення дилеми досягнення такої мети, як збільшення ліквідності, з одного боку, і підвищення прибутковості – з іншого.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, однією з головних характеристик фінансового стану банківської установи є її ліквідність. Під банківською ліквідністю розуміють здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати). Ліквідність банку визначається збалансованістю між строками і сумами погашення активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку. Банк вважається ліквідним, якщо він має доступ до засобів, які можуть бути залучені в момент, коли вони є потрібними і за

розумною ціною. Подальші дослідження будуть спрямовані на поглиблене дослідження сучасної методології управління ліквідністю комерційного банку.

Література

1. Малахова О. Л., Рудан В. Я. Теоретичні засади банківської ліквідності та фактори, що її визначають. URL: <http://surl.li/escnu> (дата звернення: 28.01.2023).
2. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку : підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 512 с.
3. Зянько В. В., Коваль Н. О., Єпіфанова І. Ю. Банківський менеджмент : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2018. 126 с.
4. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Національного банку України від 28.01.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 29.01.2023).
5. Ушакова О. А. Банківські операції : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 226 с.
6. Снігурська Л. П. Банківські операції і послуги : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : МАУП, 2006. 456 с.
7. Капран В. І., Кривченко М. С., Коваленко О. К., Омельченко С. І. Банківські операції : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
8. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 486 с.
9. Ганзюк С. М. Конспект лекцій з дисципліни «Банківський менеджмент» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування». Кам'янське: ДДТУ, 2022 р. 120 с.
10. Лачкова Л. І., Лачкова В. М., Шевчук І. Л. Фінансовий менеджмент у банку: візуальне супроводження дисципліни. Харків. : Видавець Іванченко І. С., 2017. 92 с.
11. Герасимович А. М., Алексєєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : підруч. Київ : КНЕУ, 2004. URL: <https://buklib.net/books/21926/> (дата звернення: 29.01.2023).
12. Добровольська О. В., Мошник Є. М. Теоретичні аспекти управління ліквідністю комерційного банку. Приазовський економічний вісник. 2017. № 4(04). С. 86-89. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/4_04_uk/18.pdf (дата звернення: 28.01.2023).
13. Безвух С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу. Ефективна економіка. 2015. № 12. URL: <http://surl.li/escng> (дата звернення: 04.02.2023).
14. Дзюблюк О. В. Банківські операції : підруч. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 696 с.
15. Калініченко Л. Л., Островерх Н. М. Банківська справа : навч. посіб. Харків: УкрДАЗТ, 2010. 138 с.
16. Коцюба І. І. Управління ліквідністю – основа інтеграції стратегічного управління фінансовою діяльністю у банку. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 6. С. 81-85. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2015/18.pdf (дата звернення: 29.01.2023).
17. Руденко О. О., Волкова В. В. Управління ліквідністю банку в умовах переходу до нових стандартів Базеля III. Економіка і організація управління. 2018. № 1 (29). С. 104-111. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/5881> (дата звернення: 29.01.2023).
18. Карелов М. В. Економічна сутність та методи оцінки ліквідності банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 654-657. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/134.pdf> (дата звернення: 29.01.2023).
19. Павленко Л. Д., Крухмаль О. В., Заріцька А. І. Інструменти управління ліквідності банку в умовах трансформації міжнародних правових норм у національне законодавство. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/77.pdf (дата звернення: 04.02.2023).

References

1. Malakhova, O. L. and Rudan, V. Ya. Theoretical foundations of bank liquidity and factors determining it. URL: <http://surl.li/escnu> (Accessed 28 January 2023).
2. Dovgan, Zh. M. (2017) *Menedzhment u banku* [Management in the bank], Economic Opinion, Ternopil, Ukraine.
3. Zyanko, V. V. Koval, N. O. and Yepifanova I. Yu. (2018) *Bankivskiy menedzhment* [Banking management], VNTU, Vinnytsia, Ukraine.
4. Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine №368. (2001, January 28). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (Accessed 29 January 2023).
5. Ushakova, O. A. (2021) *Bankivski operatsii* [Banking operations], NUVHP, Rivne, Ukraine.
6. Snigurska, L. P. (2006) *Bankivski operatsii i posluhy* [Banking operations and services], MAUP, Kyiv, Ukraine.
7. Kapran, V. I. Kryvchenko, M. S. Kovalenko, O.K. and Omelchenko, S. I. (2006) *Bankivski operatsii* [Banking operations], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.
8. Kosova, T. D. (2008) *Analiz bankivskoi diialnosti* [Analysis of banking activity], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

9. Hanzhuk, S. M. (2022) *Konспект leksii z dysypliny «Bankivskiy menedzhment» dlia zdobuvachiv druho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity zi spetsialnosti 072 «Finansy, bankivska sprava ta strakhuvannia» za osvitho-profesiinoiu prohramoiu «Finansy, bankivska sprava ta strakhuvannia»* [Synopsis of lectures on the discipline "Banking management" for students of the second (master's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, banking and insurance" under the educational and professional program "Finance, banking and insurance"], DDTU, Kamianske, Ukraine.
10. Lachkova, L. I. Lachkova, V. M. and Shevchuk, I. L. (2017) *Finansoviy menedzhment u banku* [Financial management in the bank], Ivanchenko I. S. Publisher, Kharkiv, Ukraine.
11. Gerasimovych, A. M. Alekseenko, M. D. and Parasiy-Vergunenko, I. M. (2004) *Analiz bankivskoi diialnosti* [Analysis of banking activity], KNEU, Kyiv, Ukraine.
12. Dobrovolska, O. V. and Moshnyk, E. M. (2017) "Theoretical aspects of liquidity management of a commercial bank". *Pryazovsky Economic Bulletin*. vol. 4(04). URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/4_04_uk/18.pdf (Accessed 28 January 2023).
13. Bezvukh, S. V. (2015) "Bank liquidity: essence and influencing factors". *Efficient economy*. vol. 12. URL: <http://surl.li/esclg> (Accessed 4 Februar 2023).
14. Dzyublyuk, O. V. (2009) *Bankivski operatsii* [Banking operations], "Economic Thought" Publishing House of TNEU, Ternopil, Ukraine.
15. Kalinichenko, L.L. and Ostroverkh, N. M. (2010) *Bankivska sprava* [Banking business], UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.
16. Kotsyuba, I. I. (2015) "Liquidity management - the basis of the integration of strategic management of financial activities in the bank". *Investments: practice and experience*. vol. 6. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2015/18.pdf (Accessed 29 January 2023).
17. Rudenok, O. O. and Volkova, V. V. (2018) "Bank liquidity management in the conditions of transition to the new Basel III standards". *Economics and management organization*. vol. 1 (29). URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/5881> (Accessed 29 January 2023).
18. Karelov, M. V. (2017) "Economic essence and methods of assessing bank liquidity". *Global and national economic problems*. vol. 17. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/134.pdf> (Accessed 29 January 2023).
19. Pavlenko, L. D. Krukmal, O. V. and Zarytska, A. I. (2021) "Bank liquidity management tools under the conditions of transformation of international legal norms into national legislation". *Efficient economy*. vol. 1 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/77.pdf (Accessed 4 Februar 2023).